

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
УРЫССУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

КАРАР

№ 14

Иске Урыссу ав.

10 август 2018 ел

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль
районы "Урыссу авыл жирлеге" муниципаль
берәмлеге Устав проекты турында

2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 44 маддәсе, 2004 елның 28 июлдәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законының 7 маддәсе нигезендә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын яңа редакциядә кабул итү турында " Карары проекты хупларга һәм халык алдында тыңлауларга чыгарырга. (1 нче кушымта).

2. Кушымта нигезендә карар проекты беренче укылышта кабул итәргә.

3. Махсус жиһазландырылган мәгълүмати стендларда урнаштырып халыкка хәбәр итү:

-Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» Урыссу авыл жирлеге "муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында" карары проекты;

-Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү һәм гражданның аның фикер алышуында катнашуы турында» гы Карары проектына гражданның тәкъдимнән исәпкә алу тәртібе (2 нче кушымта);

-Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында " карары проекты буенча ачык тыңлаулар үткөрү тәртібе (3 нче кушымта)

4. Муниципаль берәмлек уставы проекты буенча кергән тәкъдимнән исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча эшче төркем төзүгә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге " муниципаль берәмлеге яңа редакциядә-Түбәндәге составтагы:

1. Мәрданова Гөлфия Сәгадәт кызы-Урыссу авыл жирлеге Советы депутаты;

2. Нигъмәтуллин Айдар Әхтәм улы – Урыссу авыл жирлеге Советы депутаты;

3. Рәхмәтлуллин Рәсим Габдулла улы – Урыссу авыл жирлеге Советы депутаты.

5. Татарстан Республикасы «Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты буенча ачык тыңлаулар 2018 елның 3 сентябрдә, 10.00 сәгаттә түбәндәге адрес буенча урнашкан: Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Иске Урыссу авылы, Совет урамы, 16в нче йорт.

6. Эшче төркемгә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проектына тәкъдимнән өйрәнергә һәм

гомумиләштерергә һәм Татарстан Республикасы Әпсәләм авыл җирлеге Советына карауга чыгарырга.

7. Әлеге карарның үтәләшен контрольдә тотуны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты буенча кергән тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча эшче төркемгә йөкләргә.

Урыссу авыл җирлеге башлыгы
вазыйфаларын башкаручы

Ф.Г. Әминова

Урыссу авыл җирлеге Советының
2018 елның 10 августындагы 14
санлы карарына 1 санлы
кушымта

**Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль
районы Урыссу авыл җирлеге Советының 2018
елның “___” _____ санлы карары белән
кабул ителгән**

**Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль
районы Урыссу авыл җирлеге башлыгы
вазыйфаларын башкаручы
_____ Ф.Г. Әминова**

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
"УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ"
МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ
УСТАВЫ**

**Иске Урыссу авылы
2018 нче ел**

I бүлек. ГОМУМ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 маддә. Авыл жирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенә 2005 елның 31 гыйнварындагы «Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында»гы 46-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы белән авыл жирлеге статусы бирелде.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме – «Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл жирлеге » (алга таба – текст буенча-авыл жирлеге).

3. «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасының Ютазы муниципаль районы составына керә.

2 маддә. Жирлекнең территориаль төзелеше

1. Жирлек территориясе составына түбәндәге торак пунктлар керә: Иске Урыссу авылы, Байлар авылы, Какылы-Күл авылы, Акса-Күл бистәсе, Исмәт тимер юл разъезды поселогы.

2. Жирлекнең административ үзәге – Урыссу авылы.

3. Жирлек чикләре 2005 елның 31 гыйнварындагы «Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында»гы 46-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Жирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә карамастан, жирләр керә.

5. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 маддә. Жирлектә гражданның жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Жирле үзидарә Россия Федерациясе гражданны тарафыннан жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә, шулай ук өлгә Уставта каралган сайлау һәм башка жирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Сайлау хокукына ия гражданны, женесе, расасы, милләте, теле, чыгышы, мөлкәти һәм вазифаи хәле, дингә мөнәсәбәт, инануларына, жәмәгать берләшмәләренә карауларына карамастан, жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга турыдан-туры һәм үз вәкилләре аша да тигез хокукы.

Жирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданны жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Һәркем турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм вазифаи затларга мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокукы.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылучы документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, әгәр законда башкача каралмаган булса, гражданны тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дәрәс мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

5. Жирле үзидарә органнары массакуләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка жирлек һәм аның аерым территорияләре үсешенә иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөлтәрен үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм

табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында «09.02.2009 ел, № 8-ФЗ Федераль закон нигезендә, халыкка даими рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданныр, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, судта җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмауларына) шикаять бирергә хокуклы.

4 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасы

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасына җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлекнең башкарма комитеты, җирлекнең Ревизия комиссиясе, әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка җирле үзидарә органнары керә.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

5 маддә. Авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) җирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, җирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, җирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;;

2) җирлекнең җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;;

3) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм эш итү;

4) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янғын куркынычсызлыгы чараларын тәэмин итү;

5) җирлек халкын элементә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;;

6) җирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү һәм ял оештыру өчен шартлар тудыру;;

7) Җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар булдыру, җирлекнең рәсми физкультура-сәламәтлөндөрү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;;

8) җирлекнең архив фондларын формалаштыру;

9) каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым җыю) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

10) җирлек территориясен төзеклөндөрү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен контрольдә тоту, әлеге кагыйдәләргә туры китереп төзеклөндөрү, шулай ук җирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарыннан, аеруча саклана торган табигать территорияләреннән файдалану, аларны саклау, яклау, яңадан торгызу, саклау һәм яңадан торгызу, шулай ук җирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан аеруча саклана торган табигать территорияләрендәге урманнардан файдалану, саклау, саклау һәм яңадан торгызу;;

- адреслар бирүне, адресларны үзгәртү, юкка чыгаруны, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яки муниципальәра әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге җирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирүне, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгаруны, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыруны гамәлгә ашыра;;

12) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

13) авыл хужалыгы җитештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

14) жирлектө балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтүне тәмин итә, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыра;

16) жирлек чикләрендә халыкны су белән тәмин итү, ташландык суларны агызу, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыру, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә;

17) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру.;

19) жирлек халкының массакуләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны тәзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына иреккә үтәп керүне тәмин итү.;

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә, жирлек бюджетыннан Ютазы муниципаль районы бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбенә үз вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыру турында, Ютазы муниципаль районы жирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә хокуклы.

6 маддә. Авыл жирлегенә жирле үзидарә органнарының жирлекләренә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итүгә хокуклары

Авыл жирлегенә жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы.:

1) жирлек музейларын булдыру;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариәтләренә хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлеккә гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру.;

- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияне әзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;

7) муниципаль Янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү.;

10) 1995 елның 24 ноябрәндәге "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 181-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү.

11) социаль Фондның торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү торак законнары нигезендә куллану.

- жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннарны тоту һәм тоту чараларын гамәлгә ашыра".

13) 2016 елның 23 июнендәге «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»гы 182-ФЗ санлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру.

14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү.

2. Авыл жирлегенең жирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләргә хәл итәргә, 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 19 маддәсе нигезендә аларга тапшырылмаган башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга, федераль законнарда каралса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кермәгән һәм федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән алар компетенциясеннән төшереп калдырылмаган башка мәсьәләләргә, жирле бюджетлар керемнәре, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм өстәмә нормативлар буенча салым керемнәреннән күчерүләр

7 маддә. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

8 маддә. Авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасындагы үзара мөнәсәбәтләр аша гамәлгә ашырыла:

1) жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирлекнең жирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) тәзү;

3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнарын булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән башка хезмәттәшлек формалары.

2. Россия Федерациясе субъекты законнары белән вәкаләтләргә жирле үзидарә органнары һәм Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнары арасында яңадан бүлү гамәлгә ашырылырга мөмкин. Вәкаләтләргә яңадан бүлү Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә закон чыгару (вәкиллеке) органы вәкаләтләргә сөргыннан да ким булмаган вакытка рөхсәт ителә. Россия Федерациясе субъектының мондый законнары Чираттагы финанс елы башыннан үз көченә керә.

Муниципаль милеккә идарә итү, жирле бюджетны булдыру, раслау һәм үтәү, жәмәгать тәртибен саклау, жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү, муниципаль берәмлек территориясә чикләрен үзгәртү, шулай ук 2003 елның 06 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оешмаларының гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 35 маддәсендәге 1 өлешенә 1, 2, 7, 8 пунктларында һәм 10 өлешендә каралган вәкаләтләргә Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләренә кертү рөхсәт ителми.

Уставны «жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләргә» 8.1 маддәсенә өстәргә:

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәге вәкаләтләргә ия:

1) муниципаль берәмлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту, муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару;

2) муниципаль берәмлекнең рәсми символларын билгеләү;

3) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзү, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль заданиене үтәүне финанс белән тәэмин итү, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алуны гамәлгә ашыру.;

4) Әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә һәм муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә тарифларны билгеләү.;

4.1. коммуналь инфраструктура системасына тоташтыруга тарифларны, коммуналь комплекс оешмалары тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләр, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмә тарифларны жайга салу. Коммуналь инфраструктура системасына тоташуға тарифларны, коммуналь комплекс оешмалары тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләрне, кулланучылар өчен бәяләргә, тарифларга өстәмәләрне жайга салу буенча жирлекләрнең жирле үзидарә органнары һәм муниципаль районның (аның составына әлеге жирлекләр керә) жирле үзидарә органнары арасындагы килешүләр нигезендә тулысынча яки өлешчә тапшырылырга мөмкин;

4.2) «Жылылык белән тәэмин итү турында» Федераль законда каралган жылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләре;

4.3) «Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында» Федераль законда каралган су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү өлкәсендәге вәкаләтләр;

4.4) 2014 елның 28 июнендәге «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 172-ФЗ санлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендәге вәкаләтләренә;

5) муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тәэмин итү.;

6) муниципаль берәмлекнең икътисад һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләрне жыюны оештыру һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирү;

6.1) жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшләү һәм раслау, аларга карата таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган;

7) муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару, жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукий актлар проектлары турында фикер алышу, муниципаль берәмлек халкына муниципаль берәмлекнең социаль-икътисады һәм мәдәни үсеше турында, аның ижтимагый инфраструктурасын үстерү турында һәм башка рәсми мәгълүматны житкерү өчен массакуләм мәгълүмат чараларын гамәлгә кую;

8) федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисады элементләренә гамәлгә ашыру;

1) жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнары депутатларына, муниципаль хезмәткәрләр һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру, Россия Федерациясенә Мәгариф турында законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясә законнарында каралган төрлө муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру;

8.2) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләгән арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау һәм гамәлгә ашыру, муниципаль берәмлек чикләрендә урнашкан күп фатирлы йортларга энергетика тикшерүне оештыру, энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләгән арттыру турында законнарда каралган башка чараларны оештыру һәм үткәрү; 9) әлеге Федераль закон, муниципаль берәмлекләр уставлары нигезендә башка вәкаләтләр.

2. Жирле үзидарә органнарының әлеге статьяда билгеләнгән вәкаләтләре муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Бер муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органына яисә жирле үзидарә органына яисә башка муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затына буйсыну рәхсәт ителми.

9 маддә. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәр статусын билгеләүне, муниципаль хезмәт үтү шартларын һәм төртибен дә кертеп, 2007 елның 2 мартындагы «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 25-ФЗ санлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Муниципаль хезмәт турында 25.06.2013 елдагы 50-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы кодексы, жирлек Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ

10 маддә. Халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда турыдан-туры катнашуы

Жирлек халкы жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда турыдан-туры катнаша.:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;

Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

4) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы гражданныр җыены;

- 4.1) халык җыены;

Гражданнырның хокукый инициативасы

- б) территориаль иҗтимагый үзидарә;

Авыл торак пункты старостасы

- 7) гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар;

- 8) гражданныр җыелышы;

- 9) гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы);

- 10) гражданнырны сораптыру;

Жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

- 12) жирле үзидарә органнарына гражданныр мөрәҗәгатьләре;

13) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

11 маддә. Жирле референдум

1. Жирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә халык тарафыннан турыдан-туры жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында үткәрелә.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә, 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы № 67-ФЗ санлы Федераль закон һәм 2004 елның 24 мартындагы «Жирле референдум турында»гы 23-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

3. Жирле референдумда жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар катнаша ала. Гражданнар яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә жирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдум билгеләү турындагы карар жирлек Советы инициативасы белән кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;

2) уставлары федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә, сайлаулар һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тоткан, алар Федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән;

3) жирлек Советы һәм авыл жирлеге башлыгы, выдвинутый алар белән бергә.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып, әлеге инициативага ярдәм итү өчен имзалар жыйына тора, алар саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучыларның биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким булмаска тиеш.

6. Референдум үткөрү инициативасы жирлек Советы һәм авыл жирлеге башлыгы белән берлектә жирлек Советы карары һәм жирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Жирлек Советы жирле референдумны жирле референдум үткөрү инициативасын тәкъдим итү турында документлар керткән көннән 30 көн эчендә билгели.

Жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокта билгеләнмәгән очракта, референдум гражданнар, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыклары, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яисә прокурор мөрәҗәгатьләре нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум жирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткөрүне тәэмин итү Татарстан Республикасы дөүләт хакимиятенең башкарма органы яки суд тарафыннан жирле референдум үткөрүне тәэмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Жирле референдумда кабул ителгән тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәҗбүри үтәлгә тиеш һәм нинди дә булса дөүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләре чикләү нигезендә үтәләшен тәэмин итәләр.

11. Жирле референдум үткөрү, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга гражданныр, жирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтле дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

12 маддә. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә бер мандатлы сайлау округы буенча жирлек Советына депутатлар сайлау максатыннан үткәрелә.

2. Жирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көнендә 18 яшькә житкән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

Россия Федерациясенең халыкара килешүләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә жирлек территориясендә даими яшәүче чит ил гражданныры жирле үзидарә органнарына сайланьрга һәм сайланьрга, күрсәтелгән сайлауларда башка сайлау гамәлләрендә катнашырга, шулай ук Россия Федерациясе гражданныры кебек үк жирле референдумда катнашырга хокуклы.

3. Муниципаль сайлаулар жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар 90 көннән дә соңга калмыйча һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Күрсәтелгән карар массакуләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгән көннән 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән очракларда сайлауларны билгеләү турындагы карар жирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан кабул ителә.

4. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм үткөрү сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе кысаларында йөкләнә.

5. Жирлек советына депутатлар сайлау федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

6. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегенең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Теркәлгән кандидат бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның күпчелек тавышын алган.

Әгәр жирлек Советына депутатлар сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын жыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тигез тавыш белән теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

13 маддә. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

13.1. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан закон һәм әлеге устав белән билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

2. Депутатны чакыртып алу нигезләре булып, депутатның үзенә карата ышаныч астына куя торган һәм депутат, жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр һәм Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларының, әлеге Уставның һәм башка муниципаль норматив хокукый актларның суд тәртибендә расланган конкрет хокукый карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора.

3. Муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органында барлык депутат мандатлары яисә Депутат мандатларының бер өлеше сайлау берләшмәләре тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатларның исемлекләре составында сайланган депутатлар белән алмаштырылса, депутатның фикере кулланылмый.

4. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә.

5. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын күрсәтү һәм аны хуплап гражданныр имзаларын жыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кеше санында инициатив төркем төзелә.

6. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенеч белән жирлекнең сайлау комиссиясенә мөрәжәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның хокукка каршы конкрет карарга яисә гамәл кылмавына (гамәл кылмавына) аны чакыртып алу өчен нигез булып торган күрсәтмә булырга тиеш, аның фамилиясе, исеме, әтисенә исеме, туган көне, сериясе, номеры һәм датасы, паспортны яки гражданның паспортны алмаштыручы документның исеме яисә кодын күрсәтеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны һәм аның исеме белән жирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның күрсәтелгән булырга тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмавы) расланган суд карары беркетелгән булырга тиеш.

7. Инициатив төркемне теркәү, имзалар жыю, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау йөзеннән, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

8. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә, 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда каралган үзәнчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

9. Жирлек сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләнгәндә, тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез сыйфатында чыгарыла торган шартлар буенча аңлатмалар бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары уздырылган көнгә кадәр өч көннән дө соңга калмыйча аларны үткөрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

10. Авыл жирлегә Советы депутаты аны чакыртып алу буенча тавыш бирү уздырганда, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирү максатларында инициативалы төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

11. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, чакыртып алынган дип санала, әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә.

12. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

13. Жирлекнең сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми нәтижә ясаганнан соң 5 көн эчендә инициативалы төркемгә, жирлек советына һәм жирлек

Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

13.2 маддә. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлеге чикләрне үзгәртүгә ризалыгын алу, жирлекне үзгәртеп кору максатларында үткәрелә.

2. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә 2003 елның 6 октябрэндәге "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 12 маддәсендәге 2 һәм 3 өлешләре һәм 13 маддәсендәге 5 өлеше нигезендә башкарыла.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек халыкның яртысыннан артыгы яки жирлекнең сайлау хокукына ия булган өлешендә катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен үзгәртеп кору тавыш бирүдә катнашкан халыкның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрне үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

14 маддә. Халык жыены

1. Гражданның жыены халык тарафыннан турыдан-туры жирле үзидарә гамәлгә ашырылу һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвеш булып тора.

2. Гражданның жыены «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда каралган очракларда һәм «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл жирлегенә составына керүче торак пунктларда гражданның жыенын эзерләү тәртибе турында» гы нигезләмә нигезендә муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы карары белән расланган очракларда үткәрелә.

3. 2003 елның 6 октябрэндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 маддәсендә каралган очракларда гражданның жыены үткәрелергә мөмкин:

1) авыл жирлегенә (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта күрсәтелгән торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә күтүгә китерә торган күрсәтелгән торак пункт кергән жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча.;

2) муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы вәкаләтләре гражданның жыены тарафыннан гамәлгә ашырыла торган жирлектә әлеге жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча;

3) әгәр жирлекнең сайлау хокукына ия кешеләре саны 100 дән артык булса, жирлекнең вәкилләккә органын төзү, аның саны һәм вәкаләтләр вакыты турындагы

мәсьәлә буенча, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы вәкаләтләре булган жирлектә 100 дән артык кеше исәпләнә.;

4) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы вәкаләтләре гражданнар жыены тарафыннан гамәлгә ашырыла торган жирлектә үзара салым акчаларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча гражданнар жыены;

5) жирлек составына кергән торак пунктта, шөһәр эчендәге районда, федераль әһәмияттәге шөһәр эчендәге территориядә, шөһәр округында яисә муниципаль район чикләрендәге авылара территориядә урнашкан, әлегә торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

6) жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру белән бәйлә мәсьәләләр буенча халык инициативасын алга этәрү максатларында, авылара территориядә урнашкан торак пунктта;

7) авыл халкының түбән тыгызлыгы булган территориядә яки авыр булган жирдә урнашкан жирлектә, әгәр авыл жирлегендә халык саны 100 кешедән дә артмаган булса, жирлекне бетерү мәсьәләсе буенча эш алып барыла;

8) авыл торак пунктында иске авыл торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсе буенча, шулай ук иске авыл торак пунктының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча.;

9) авыл торак пунктында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәрелергә мөмкин.

4. Гражданнар жыены муниципаль берәмлек башлыгы яисә сайлау хокукына ия, кимендә 10 кеше булган торак пунктта яшәүчеләр төркеме инициативасы белән чакырыла ала.

5. Жыен үткәрү инициативасын хуплау йөзеннән жыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия, торак пункт территориясендә даими яки нигездә яшәүче, яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар санының 5 процентын тәшкил итә, ләкин 25тән дә ким була алмый.

6. Муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган халык жыены муниципаль берәмлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициатив төркем тарафыннан чакырылучы гражданнар жыены муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләр халык жыенын үткәрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр итәләр, муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар жыенын хәл итүгә чыгарылучы мәсьәләләр буенча материаллар белән алдан ук «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл жирлегә составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын әзерләү тәртибе турында " нигезләмәдә билгеләнгән тәртип нигезендә танышалар.

8. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып торалар, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланалар һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

9. Жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларының гражданнар жыенында катнашу мәжбүри.

10. Гражданнар жыенында жирлек башлыгы яисә гражданнар жыены тарафыннан сайланучы башка зат рәислек итә.

11. Гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, халык жыены карары кабул ителгән дип санала.

12. Гражданнар жыенында кабул ителгән карарлар жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

13. Жирле үзидарэ органнары һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затлары гражданныр жыенында кабул ителгән карарларның жирлек уставы белән билгеләнгән вәкаләтләр бүләшүгә туры килүен тәэмин итәләр.

14. Гражданныр жыенында кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Гражданныр жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәрелергә мөмкин.

Гражданныр жыены анда торак пункт яки жирлек халкының сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы катнашуда хокуклы. Гражданныр жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, мондый жыенның карары кабул ителгән дип санала.

15 маддә. Гражданнырның хокукый инициативасы

1. Гражданныр әлеге Уставта һәм жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия гражданныр төркеме сайлау хокукына ия булган жирлек халкы саныннан 3 проценттан артмаган санда хокукый инициатива белән чыгыш ясарга мөмкин.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатларында гражданныр хокуклы:

- яшәү (эш) урыны буенча гражданныр жыелышларын һәм хокукый чыгару инициативасы турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка күмәк чаралар оештырырга һәм үткәрергә;;

- хокукый инициативаны тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен имзалар жыю буенча инициативалы төркемнәр булдыру;;

- жирлек халкының имзаларын жыю һәм законнарга каршы килми торган ысуллар белән Закон чыгару инициативасын яклап агитация алып бару.

4. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнырға хокукый инициативаны гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты жирлек советы, аның ачык утырышында, әлеге Уставта билгеләнгән компетенциясе нигезендә жирлек башлыгы тарафыннан аны керткән көннән өч ай эчендә мәжбүри каралырга тиеш.

Гражданнырның инициатив төркеме вәкилләренә күрсәтелгән проектны караганда үз позициясен белдерү мөмкинлеге бирелергә тиеш.

6. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилләнгән карар рәсми рәвештә аның инициатив төркеменә кергән гражданнырға язма рәвештә житкерелергә тиеш.

16 маддә. Территориаль ижтимагый үзидарэ

1. Жирлектә территориаль ижтимагый үзидарэ турыдан-туры халык тарафыннан гражданныр жыелышлары һәм конференцияләре үткәрү юлы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарэ органнары булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

1.1. Территориаль ижтимагый үзидарэ астында яшәү урыны буенча гражданнырны жирлек территориясе өлешендә мөстәкыйль һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча үз инициативаларын гамәлгә ашыру өчен үзләренә оештыру аңлашыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарэ гражданныр яшәешенең түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күп фатирлы торак йорт подъезды; күп

фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; авыл жирлеге булмаган авыл торак пункты; гражданның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен формалаштыру, туктату, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре вакыты;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданның жыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыелышы, әгәр анда уналтынчы яшкә житкән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның конференциясе, әгәр анда уналты яшкә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданның жыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданның жыелышының, конференцияләренә аерым вәкаләтләренә керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә төп юнәлешләрен билгеләү;;

5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлегә турындагы хисапларны карау һәм раслау.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен тәкъдим итәләр;

2) гражданның жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәләшен тәэмин итәләр;

3) территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкуреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданның акчалары исәбеннән дә, территориаль ижтимагый үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнары арасындагы шартнамә нигезендә дә, жирле бюджет акчаларыннан файдаланып, башка хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыра алалар;

4) жирле үзидарә органнарына (жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек башкарма комитетына) әлеге органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары

тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлөп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

16.1 маддә. Авыл торак пункты старостасы

1. Иске авыл жирлеге муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы итеп билгеләнә, аның составына әлеге авыл торак пункты кергән, әлеге авыл жирлеге территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия затлар арасынан авыл торак пункты гражданның жыены тәкъдиме буенча.

2. Иске авыл жирлеге Иске авыл жирлеге дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфа яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат түгел, ул хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйлә жирле үзидарә органнары белән мөнәсәбәтләрдә тора алмый.

3. Иске авыл жирлегенең вәкаләтләре вакыты 2 елга билгеләнә.

4. Составына әлеге авыл торак пункты керә торган муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары буенча, авыл торак пункттындагы гражданның жыены тәкъдиме буенча, шулай ук "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль законның 40 маддәсендәге 10 өлешенә 1 - 7 пунктларында билгеләнгән очракларда, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары буенча вакытыннан алда туктатыла.

5. Авыл жирлеге Иске, аңа йөкләнгән бурычларны хәл итү өчен:

1) авыл торак пункттында жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданның жыеннарында, жыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән дә хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри карап тикшерелергә тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәҗәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә, шул исәптән рәсмиләштерелгән муниципаль хокукый актларны жиберә;

3) авыл торак пункттында яшәүчеләргә жирле үзидарә оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча хәбәр итә, шулай ук жирле үзидарә органнарынан алынган бүтән мәгълүматны аларга житкерүдә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына ачык тыңлаулар һәм ижтимагый фикер алышулар оештыруда һәм үткөрүдә, авыл торак пункттында аларның нәтижәләрен халыкка житкерүдә ярдәм итә;

5) муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы норматив хокукый актында Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә каралган башка вәкаләтләргә һәм хокукларны гамәлгә ашыра.

6. Иске авыл торак пункттының Иске кешесе билгеләнергә тиеш түгел:

1) дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшчән дип танылган;

3) түләнмәгән яисә хөкем ителмәгән.

17 маддә. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру максатларында, гражданның жыены тәкъдиме буенча, жирле үзидарә органнары инициативасы белән, территориаль ижтимагый үзидарә Уставы

проекттын эшлөүне гамәлгә ашыручы һәм территориядә яшәүче гражданныр жыелышларын оештыра торган инициатив төркем оештырыла, аның чикләрендә әлеге территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Гражданныр жыелышы жирлекнең тиешле территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйле мәсьәләләр буенча жирлек Советында гражданныр жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилләрен) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы теркәлү вакытыннан бирле жирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

18 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданныр жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) жирлек башлыгына тапшырыла:

территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданныр жыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру турында Карар кабул ителгән гражданныр жыелышының беркетмәсе, аның фамилиясен, исемн, әтисенәң исемн, туган көнн, сериясен, паспорт яки гражданныр паспорттын алмаштыручы документның номерын һәм датасын, һәр вәкаләтле вәкилләнең яшәү урыны адресын күрсәтеп, кабул ителде;

территориаль иҗтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Башка документларны тапшыру турындагы таләп, әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилләгә документлар алу өчен, исемлек һәм аны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Жирлек башлыгы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән ике атна эчендә аның уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында жирлек Советы Карары проекттын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданныр жыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм жирлек Советы утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларға каршы килүе нигез булып тора.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту территориаль иҗтимагый үзидарә оештыруның максатка ярашсызлыгы аркасында рөхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилленгән карар өч көн дәвамында рәсми рәвештә гражданныр жыелышының вәкаләтле вәкилләненә (вәкаләтле вәкилләренә) язма рәвештә житкереләргә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турындагы тамга белән, гражданныр жыелышының вәкаләтле вәкилләненә тапшырыла, икенче нөсхәсе жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

19 маддә. Жәмәгать тыңлаулары, ижтимагый фикер алышулар.

1. Авыл жирлеге Советы, авыл жирлеге башлыгы катнашында жирле өһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектларын тикшерү өчен халык алдында тыңлаулар үткәрергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә.

Халык яки авыл жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ә жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Ачык тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, жирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында төгәл яңадан күрсәтү формасына үзгәрешләр кертү очракларынан тыш;

2) жирле бюджет проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

2.1 муниципаль берәмлекнең социаль-иқтисадый үсеш стратегиясе проекты;

3) жирлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, 2003 елның 6 октябрдәге "Жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 13 маддәсе нигезендә жирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән йә гражданныр жыеннарында белдерелгән жирлек халкының ризалыгын алу таләп ителә торган очраклардан тыш.

4. Гавами тыңлаулар үткәру турындагы карар, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, тиешле орган яисә жирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын караган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар, аларны үткәру вакыты һәм урыны һәм тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар уздыру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш .

6. Халык тыңлауларын үткәру турындагы карар басылып чыккан (халыкка житкерелгән) көннән алып һәм аларны үткәргән көнгә кадәр жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Гавами тыңлаулар, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә 7 көннән дә соңга калмыйча үткәрелә. Ачык тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар катнашында үткәрелә. Халык алдында тыңлауларда жирлекнең һәр кешесе катнашырга хокуклы.

8. Ачык тыңлаулар үткәру нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә гавами тыңлауларга чыгарылган муниципаль норматив хокукый акт проектын кабул итү кертелгән.

9. Ачык тыңлаулар нәтижәләре, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Халык тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан расланган Халык алдында тыңлаулар турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләргә межалар проектлары, территорияләргә төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүгә күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектларын шартлы рәвештә рәхсәт ителгән файдалануга рәхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, капитал төзелеш объектларын рәхсәт ителгән төзелеш, үзгәртеп кору, рәхсәт ителгән жир кишәрлекләргә һәм капитал төзелеш объектларын рәхсәт ителгән файдалануның бер төрөн үзгәртү мәсьәләләргә буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш объектларын башка төргә үзгәртү мәсьәләләргә буенча жәмәгать фикер алышулары яисә ачык тыңлаулар үткәрелә, аларны шөһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы законнар нигезләмәләргә ирәткә алып, жирлек Советының норматив хокукый акты булып тора.»

12. Жирлек Советы вәкаләтләргә гражданнар жыены белән гамәлгә ашырыла торган жирлектә халык алдында тыңлаулар һәм ижтимагый фикер алышулар муниципаль хокукый актлар проектлары һәм гражданнар жыены тарафыннан кабул ителә торган мәсьәләләр буенча үткәрелмәскә мөмкин.

20 мaddә. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәгә мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлегенә турында мәгълүмат бирү, жирлек территориясендә территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар жыелышлары микрорайоннар, торақ массивлар, кварталлар, урамнар, торақ йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территорияль ижтимагый үзидарә уставында каралган очрақларда үткәрелә.

Авыл жирлегенә Советы яки авыл жирлегенә башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясә (делегатлар жыелышы) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы территорияль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүчә һәм әлегә территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләргә, жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар төркеменәң язма тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар жыелышын үткөрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегенә, жыелышны үткөрү вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелышны үткөрү инициативасы белән бер төркем гражданнар - бу гражданнар мөрәжәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп.

Жирлек советы гражданнарның жыелышын якин арада уздыру турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек советы гражданнарның жыелышын үткәрүдән аның максатка яраксызлыгы аркасында баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе территорияль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын үткөрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр жыелыш уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, массакүләм мәгълүмат чараларын,

почта хәбәрләрен, һәр фатирны (шәхси) тикшерүләрне, белдерүләрне һәм башка мөмкин булган чараларны кулланып хәбәр итәләр.

Гражданныр жыелышына әзерлек һәм аны үткөрүне жирлек башкарма комитеты тәәмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданныр катнаша ала. Жыелышта катнашырга хокуклы гражданнырның гомуми саны Россия Федерациясе гражданнырының яшәу урыны һәм яшәу урыны буенча теркәү исәбенә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Гражданныр жыелышы жыелышта катнашырга хокуклы гражданныр саныннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Жыелыш карарлары жыелышта катнашкан гражданнырның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданныр жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданныр жыелышын бирергә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданныр жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданныр жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш, алар мөрәжәгатьләрдә булган мәсьәләләрне хәл итү компетенциясенә кертелгән, язмача җавап жиберү белән.

11. Гражданныр жыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе, шулай ук гражданныр жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданныр жыелышының нәтижәләре аны үткөргәннән соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

21 маддә. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлектәге барлык халык вәкилләренең фикерен ачыклау зарурилыгы очрагында үткәрелә. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасыннан гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданныр жыелышын чакыру авырайган очрақларда үткәрелә.

2. Гражданнырны (делегатлар жыелышларын) билгеләү һәм үткөрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм (яки) жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) территориаль ижтимагый үзидарә Уставында каралган тәртиптә һәм очрақларда билгеләнә һәм үткәрелә.

3. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданныр жыелышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Авыл жирлеге Советы яки авыл жирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы), әгәр анда сайланган делегатларның өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар (делегатлар жыелышлары) конференциясе нәтижеләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

22 маддә. Гражданнарны сораштыру

1. Гражданнарны сораштыру жирлекнең бөтен территориясендә яки территориясендә халыкның фикерен ачыклау һәм жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре тәкъдим итү характерына ия.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия жирлек халкы катнаша ала.

3. Гражданнарны сораштыру инициатива буенча үткәрелә:

1) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы-жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - жирлек жирләренә махсатчан билгеләнешен республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнарны сораштыру билгеләү һәм үткәрү тәртибе әлеге Устав һәм (яки) Татарстан Республикасы Законы нигезендә жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораштыру билгеләү турында карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Карарында авыл жирлегә Советы билгеләү турында гражданнар сораштыру билгеләнә:

1) сораштыру үткәрү датасы һәм сроклары;

2) Сораштыру уздыганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазе формасы;

5) сораштыруда катнашучы жирлек халкының минималь саны.

6. Авыл жирлегендә яшәүчеләр халыктан сораштыру үткәрү турында 10 көн алдан хәбәр итә.

7. Гражданнарны сораштыру әзерләүгә һәм үткәрүгә бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) жирлек бюджеты акчалары исәбеннән-жирлекнең жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәрү турында;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздыганда.

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән жирлектәге һәр кеше таныша ала. Сораштыру нәтижеләре жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

23 маддә. Жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексти һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакуләм

мәгълүмат чараларында басылып чыга, жирлек халкына танышу өчен мөмкин булган урыннарда жиберелә, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.

3. Халык фикер алышуына мәсьәлә чыгару белән бер үк вакытта авыл жирлеге Советы фикер алышу барышында кәргән тәкъдимнәрне һәм искәртмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлеге максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Авыл жирлеге Советы жирле әһәмияткә ия булган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек советына юллана.

6. Муниципаль норматив хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижәләре турында халыкка бер ай вакыт хәбәр ителә.

23.1 маддә. Жирлек Ижтимагый (консультатив) советлары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында авыл жирлегенә Ижтимагый советы барлыкка килә.

2. Жирлекнең ижтимагый советы шәһәр халкы, ижтимагый берләшмәләр һәм башка коммерцияле булмаган оешмалар вәкилләре эшчәнлегендә ирекле катнашу нигезендә формалаша.

3. Жирлекнең ижтимагый советын формалаштыру тәртибе, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм башка мәсьәләләр буенча жирлекнең жирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аны жиберү процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлегенә башка мәсьәләләре жирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) Советлар жирлекнең жирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) советларда эш ижтимагый башлангычларда алып барыла.

24 маддә. Жирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәжәгатә

1. Гражданнар шәхси һәм күмәк мөрәжәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданнар мөрәжәгатьләре 2006 елның 2 маендагы «Россия Федерациясе гражданнары мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында»гы 59-ФЗ санлы Федераль закон, 2003 елның 12 маендагы «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатьләре турында»гы 16-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнар мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы.

25 маддә. Авыл жирлеге халкы тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашу өчен башка формалар

1. Әлеге Уставта каралган федераль законнар нигезендә жирле үзидарә халкының турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда турыдан-туры катнашуы белән беррәттән гражданнар жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда катнашырга хокуклы.

2. Жирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры катнашуы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә. Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары халыкка жирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

26 маддә. Авыл жирлеге Советы – Жирле үзидарәнең вәкиллеке органы

1. Жирлек Советы Жирле үзидарәнең даими эшләүче коллегиаль вәкиллеке органы булып тора.

2. Жирлек Советының рәсми исеме - "Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге Советы".

3. Жирлек Советының вәкаләтләре вакыты-5 ел

4. Авыл жирлеге советы хисап тотты һәм жирлек халкына контрольлек итте.

5. Жирлек советының исеме язылган мөһер, бланклар бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

27 маддә. Жирлек советы составы

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 7 депутаттан тора

2. Жирлек Советы аның составына жирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен сайлаганда хокуклы була.

28 маддә. Жирлек Советы депутаты статусы

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге жирле үзидарәсенең депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затының вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

2. Жирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очрактан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә алып бара.

3. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләп торучы башка зат 2008 елның 25 декабрәдәге "Коррупциягә каршы тору турында"гы 273-ФЗ санлы Федераль закон һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш. Депутатның, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасының, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затының, муниципаль вазыйфаны биләүче башка затның вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрәдәге «Коррупциягә каршы көрәш турында»гы 273-ФЗ санлы Федераль законда, 2012 елның 3 декабрәдәге «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында»гы 230-ФЗ санлы Федераль законда, 2013 елның 7 маендагы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм счетлары (кертәмнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 79-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, йөкләмәләргә үтәмәгән очракта, вакытыннан алда туктатыла.

4. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә тотарга тиеш:

1) шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләргә хәл иткәндә жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданны эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаса;;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек советы абруена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга.;

3) мөнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тәэсир итә яки йогынты ясый ала торган ситуациядә - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм әлеге мөнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә жайга салуга юнәлтелгән аның карарын үтәргә.;

4) жирлек Советында билгеләнгән Халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә белән бәйлә булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәү белән бәйлә рәвештә аңа билгеле булган мәгълүматларны таратмаса һәм кулланмаса.;

6) физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә акчалата бүләк алмаса;;

6. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы жирлек Советы депутаты хокуклы түгел:

1) эшқуарлык эшчәнлегенә белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыйльләнергә, коммерциячел оешма белән идарә итүдә яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә (Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләр советы идарәсендә, башка муниципаль берәмлекләр берләшмәләрендә, сәяси партиядән тыш), башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларының, күчемсез милек милекчеләр ширкәтләренең гомуми жыйылышында (конференцияләрдә) яки катнашудан тыш), федераль законнарда каралган очрақлардан тыш, һәм оешма белән идарә итүдә катнашу, жирле үзидарә органы исемнән;

2) башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шулай ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дөүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

3) Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

7. Даими нигездә биләп торучы муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тәкъдим итәргә тиеш:

7.1. үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр Россия Федерациясе норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә.

7.2 әгәр килешү суммасы әлеге затның һәм аның хатынының (иренең) соңгы өч елда гомуми керемәннән артып китсә, жир кишәрлеге, башка күчәмсез милек объекты, транспорт чарасы, кыйммәтле кәгазьләр, акцияләр (оешмаларның устав (жыелма) капиталларында катнашу өлешләре, пайлары) сатып алу буенча һәр алыш-биреш буенча үз хатынының (иренең) һәм балигь булмаган балаларының чыгымнары турында һәм алыш-биреш кылуга алдагы өч елда килешү кылган акчалар алу чыганакалары турында белешмәләр.

7.3. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, милек һәм милек характерындагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дәрәслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары буенча Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

7.4. Тикшерү нәтижәсендә 2008 елның 25 декабрәндәге "Коррупциягә каршы тору турында"гы 273-ФЗ санлы Федераль законда, 2012 елның 3 декабрәндәге "Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында"гы 230-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә, тьюларны, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда, аерым категория затларның счетларын (кертемнәрен) ачарга һәм сакларга, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акча һәм кыйммәтле әйберләргә сакларга, аларга ия булырга һәм (яки) финанс инструментлары белән "дигән темага Татарстан Республикасы Президенты депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле жирле үзидарә органына депутат, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән яисә судка мөрәжәгать итә.

7.5. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларның керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә жирле үзидарә органнарының рәсми сайтларында урнаштырыла һәм (яки) муниципаль хокукий актлар белән билгеләнә торган тәртиптә массакуләм мәгълүмат чараларын бастырып чыгару өчен бирелә.»

8. Жирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар, 2012 елның 3 декабрәндәге «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 230-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнә.

9. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә, аларны уздыру тормыш белән тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемент объектларының функцияләвен бозу, жәяүлеләрнең һәм (яки) транспорт чараларының хәрәкәтенә комачаулык тудырмау яки гражданның торақ урыннарына яки транспорт, яки социаль инфраструктура объектларына керүенә юл куймау шарты белән үткәрелә. Мондый очрашулар турында Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яисә жирле үзидарә органнарына хәбәр итү таләп ителми. Шулай ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарда аларны үткөрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокукы.

10. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгеләләр, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны биерү тәртибен билгеләләр.

11. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары Россия Федерациясенәң жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

12. Депутатның сайлаучылар белән жылышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара формасында сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә үткөрүгә комачаулау Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылыкка китерә.

29 маддә. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие, оешмалар, дөүлэт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эшләре турында елга бер тапкырдан да ким булмаган хисап тота һәм жирлек советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

3. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләренә карарга, аларда булган мәсьәләләренә дәрәс һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

30 маддә. Яңа сайланган жирлек советының эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш авыл жирлегә Советы беренче утырышка жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча жыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш авыл жирлегә башлыгы тарафыннан чакырыла, ә ул булмаганда - жирлек сайлау комиссиясе тарафыннан.

2. Сайлаулардан соң авыл жирлегә Советының беренче утырышын яңа башлык сайланганчы жирлек Советы депутаты ача һәм алып бара.

31 маддә. Жирлек Советы компетенциясе

1. Жирлек советы компетенциясендә:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр кертү;
- 2) авыл жирлегә территориясендә закон нигезендә гомуми мәжбүри кагыйдәләр билгеләү;
- 3) жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәләше турында хисап;
- 4) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү, салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә;
- 4.1 муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсеше стратегиясен раслау;
 - 5) жирлекнең үсеш планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәләше турында отчетларны раслау;
 - 6) жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициативаны тәкъдим итү;
 - 7) жирлек Советына депутатлар сайлауны билгеләү; жирлек Советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
 - 8) жирле референдум билгеләү;
 - 9) жирлек башлыгын сайлау
 - 10) 1. Жирлек вәкиле Ютазы муниципаль районы Советына яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатлары арасынан сайлана.
 - 11) жирлекнең башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;
 - 12) жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
 - 13) жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләү;

14) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

15) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән аны федераль законнар нигезендә хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; җирлек Советы тарафыннан расланган килешү буенча яки расланганнан соң тартып алынган муниципаль милек төрләре исемлеген билгеләү;;

16) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында Карар кабул итү тәртибен, шулай ук федераль законнарда каралган очраклардан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә тарифларны билгеләү тәртибен билгеләү;

17) җирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

18) Җирлекнең ревизия комиссиясе рәисен һәм әгъзаларын билгеләү;

19) җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында Карар кабул итү;

20) җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен башкаруны контрольдә тоту;

21) җирлекнең территориаль планлаштыру документларын, җирлекнең шәһәр төзелеше проектларының җирле нормативларын, җирлек территориясеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясенә шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

21.1. территорияне төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

22) җирлек территориясендә урамнар һәм башка торак пунктларның башка өлешләренә исем бирү һәм исемнән үзгәртү мәсьәләләрен хәл итү;

23) гадәттән тыш хәлләренә бетерү өчен җирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

24) муниципаль махсуслаштырылган торак фондыннан торак урыннары бирү тәртибен билгеләү;

25) җирлек бюджетыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

26) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

27) үз массакуләм мәгълүмат чараларын гамәлгә кую;

28) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;

29) җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

30) җирлек Уставын һәм җирлек Советы карарларын аңлату;

31) җирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

32) җирлек Советы Аппараты турында нигезләмәне раслау;

33) коммуналь инфраструктура системасына тоташуга тарифларны, коммуналь комплекс оешмалары тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләр, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләр кертүне җайга салу;

34) җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, җирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру;

35) 28) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

жирлек советына үз эшчәнлегенә нәтижеләре, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлыгына караган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык отчетларны тәкъдим итә;

32 маддә. Жирлек советының эш тәртибе

1. Жирлек советының эш тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек советы эшчәнлегенә төп формасы-аның утырышлары, аларда жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Әгәр анда сайланган депутатлар саныннан кимендә 50 проценты катнашса, жирлек советы Утырышлары хокуклы.

4. Жирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер тапкыр үткәрелә. Чираттан тыш утырышлар жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлешен чакырыла.

5. Совет утырышлары жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш – бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткөрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчәрелә һәм тавыш бирү нәтижеләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Авыл жирлегенә совет утырышы беркетмәсенә кул куйганнан соң, жирлек башлыгы аның белән жирлектәге һәр кеше таныша ала.

7. Жирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты үзенең тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Жирлек совет утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрән куллану очраклары әлеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

8. Жирлек Советы утырышлары ачык һәм ачык үткәрелә. Советның ачык утырышларында жирлекнең һәр кешесенә катнаша ала.

Регламентта каралган очракларда, жирлек Советы ябык утырыш үткөрү турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук утырышта законнар нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

33 маддә. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген авыл жирлегенә башлыгы оештыра.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек советы компетенциясенә кергән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, депутатлар арасынан, жирлек башлыгынан тыш, даими яки вакытлы комиссияләр (яки) әлеге мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар, жирлек советы эшчәнлегенә төп юнәлешләре буенча билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә дә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программалар, жирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, жирлек Советы каршында иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, аның карары буенча депутатлар, жирлек башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар

һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм җирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

34 маддә. Җирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару

1. Җирлек советы җирлек территориясендә әлеге Уставның, җирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив-хокукий актларның үтәлешен, җирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар, җирлек үсеше программаларын куллануны, җирлек башлыгы һәм җирлек башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тотат.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукий актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы карары белән, депутатлар арасынан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Законнар нигезендә, җирлек Советы инициативасы белән җирлек башлыгы, җирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне файдалануның нәтижелеге буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм экспертиза-аналитика чараларын үткөрү тәртибе җирлекнең ревизия комиссиясе турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, җирлек башкарма комитеты, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, җирле иҗтимагый үзидарә органнары, закон белән башкача билгеләнмәгән булса, җирлек советы, аның контроль комиссияләре, җирлек Советы депутаты мөрәҗәгатә буенча соратып алына торган мәгълүматны җирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукий актларны бозган өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Авыл җирлегә Советы, контроль функцияләр башкарып, җирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

35 маддә. Җирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Җирлек вәкиле Ютазы муниципаль районы Советына яшерен тавыш бирү юлы белән җирлек Советы депутатлары арасынан сайлана.

2. Сайланган дип җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат санала.

36 маддә. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) җирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында карар кабул итү;

2) 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 73 маддәсендә каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча җирлек советын җибөрү;

3) җирлек Советы депутатларының әлеге составының законсызлыгы турында, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләре туктатылуга бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Югары суды карарының үз көченә керүе;

4) җирлекне үзгәртеп кору, шулай ук җирлек бетерелгән очракта;

5) җирлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан арттыру;

6) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукий актыны бастырып чыгару срогын бозу.

2. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган очракта, сайлау комиссиясе жирлек Советына депутатлар сайлауларын билгели, алар жирлек Советы вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча үткөрелә.

37 маддә. Жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карары жирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган санда кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында Карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:

1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турында хисап раслау чорында;

3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган очракта.

3. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл жирлегенә Советы яки авыл жирлегенә башлыгы карары белән жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлегенә Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар үз-үзен таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар, яшерен тавыш бирү юлы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдим кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да соңга калмыйча күрсәтелергә мөмкин.

38 маддә. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вақытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вақытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән эшчән дип тану;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;

5) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;

6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит дөүләт гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит дөүләт гражданлыгы алырга йә аның Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дөүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтөн документ яисә башка документ алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

8) сайлаучылар фикере;
9) жирлек Советы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату;
10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждандан хезмәтенә жибәрү;

11) 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәү.;

12) федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.

2. Жирлек Советы депутатының вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату турындагы карары вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча, ә әлеге нигез жирлек Советы утырышлары арасында барлыкка килгән очракта, - шундый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

3. Әлеге маддәнең 1 пунктындагы 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очрактарда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрән туктату турындагы карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә, анда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрә туктатылган көн билгеләнә.

4. Әлеге маддәнең 8 пунктында каралган очракта, жирлек Советы депутаты вәкаләтләрә жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләрен рәсми бастырып чыгарган көннән туктатыла.

5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрә әлеге маддәнең 9 пунктында каралган очракта, жирлек Советы вәкаләтләрә вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрә вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

39 маддә. Жирлек башлыгы-жирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Жирлек башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Жирлек башлыгы жирлек Советы тарафыннан сайлана.
3. Жирлек башлыгы бер үк вакытта жирлек советын һәм жирлек башкарма комитетын җитәкли.
4. Жирлек башлыгы вазифасының рәсми атамасы – «Урыссу авыл жирлегә башлыгы».
5. Жирлек башлыгы вазифасы буенча Ютазы муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

40 маддә. Жирлек башлыгын сайлау тәртібе

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге башлыгы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы итеп үз составыннан сайлана.
2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.
3. Сайлаулардан соң жирлек башлыгы түбәндәге ант бирә:
«Муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасына керешкәндә, муниципаль берәмлек уставы тарафыннан бирелгән вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда, хәзерге һәм киләчәк буыннар алдында муниципаль берәмлек өчен җаваплылык тоеп, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен

хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләренә хөрмәт итеп, гражданлык татулыгына һәм икътисадый потенциалны арттыруга омтылырга, муниципаль берәмлекнең чәчәк атуы хакына һәм аның халкы хакына үз вазыйфаларын намус белән үтәргә».

41 маддә. Жирлек башлыгы статусы

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Ютазы муниципаль районы Советында даими нигездә биләгән жирлек башлыгы вазыйфасына сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен даими нигездә башкармый.

3. Авыл жирлегә башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек Советына хисап тотты һәм хисап тотты.

4. Жирлек башлыгы советка ел саен үз эшчәнлегә нәтижәләре турында хисап бирә, ө жирлек башлыгы жирле администрацияне житәкли, жирле администрация һәм аның карамагындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегә нәтижәләре турында, шул исәптән жирлек Советына куелган мәсьәләләренә хәл итү турында хисап бирә.

12) 2008 елның 25 декабрәдәге "Коррупциягә каршы тору турында"гы 273-ФЗ санлы Федераль законда, 2012 елның 3 декабрәдәге "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен контрольдә тоту турында" 230-ФЗ санлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы "Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында" 79-ФЗ санлы Федераль закон белән;

42 маддә. Жирлек башлыгы вәкаләтләре

1. Жирлек башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләренә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек исеменнән эш итә, ышанычнамәсез жирлек исеменнән эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм рәислек итә;

3) 17) жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә башлангыч принципларда житәкчелек итә һәм жирлек башкарма комитеты тарафыннан аның компетенциясенә керүче вәкаләтләренә үтәү өчен шәхси жаваплылык тотат.

4) әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкерә;

5) жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;

6) жирлек советына үз эшчәнлегә нәтижәләре, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлыгына караган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегә, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләренә хәл итү турында еллык отчетларны тәкъдим итә;

7) авыл жирлегә Советы һәм авыл жирлегә башкарма комитеты эшендә хәбәрдарлык һәм жәмәгәтчелек фикерен исәпкә алу буенча чаралар күрә; халыкка даими рәвештә жирлек Советы һәм авыл жирлегә башкарма комитеты эшчәнлегә турында хәбәр итә;

8) гражданнырны кабул итүне, аларның мөрәжәгәтләрен, гаризаларын һәм шикаятләрен карауны оештыра;

9) жирлек Советы утырышлары беркетмәләренә кул куя;

10) муниципаль хезмәткәрләренә һәм авыл жирлегә Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның

эшчәнлеген контрольдә тота, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чаралары күрә;

11) җирлек Советының контроль вәкаләтләрен тормышка ашыруны координацияли;

12) җирлек Советы эшчәнлеген карап тоту һәм тәэмин итү өчен җирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;

13) җирлек Советының гражданны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру буенча хокукый актын закон һәм әлеге Устав нигезендә кабул итүне оештыра;

14) җирлек территориясендә эшләүче федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында кирәкле хезмәттәшлекне тәэмин итә;

15) җирлек исеменнән дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм килешүләр төзи;

16) җирле үзидарә органнары тарафыннан Җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

17) җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә башлангыч принципларда җитәкчелек итә һәм җирлек башкарма комитеты тарафыннан аның компетенциясенә керүче вәкаләтләрне үтәү өчен шәхси җаваплылык тота.;

18) җирлек Советы, башка җирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданны һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә җирлекнең башкарма комитетын тәкъдим итә.;

19) җирлек Советы каравына җирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

20) җирлек Советы каравына җирлекнең комплекслы социаль-икътисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

21) җирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, җирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый, хезмәткәрләр саны һәм хезмәт өчен түләү фонды белән билгеләнгән структурага туры килә.;

22) муниципаль хезмәткәрләргә һәм авыл җирлегә Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тота, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чаралары күрә;

23) җирлек башкарма комитеты Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен персонал җавап тота; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.;

24) җирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук җирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

25) җирлек советына үз эшчәнлегенә һәм Башкарма комитет эшчәнлегенә турында хисап бирә;

26) халыкка даими рәвештә җирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә турында хәбәр итә, авыл җирлегенә башкарма комитеты хезмәткәрләргә тарафыннан гражданны кабул итүне оештыра, айга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә гражданны кабул итә,

гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

27) Дәүләт һәм башка органнарда җирлек мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, җирлек башкарма комитеты исемнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

28) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Җирлек башлыгы булмаган һәм (яки) үз вәкаләтләрен үти алмаган очракта, аның вазифалары җирлек Советы карары буенча җирлек Советы депутатларының берсенә йөкләнергә мөмкин.

2. Җирлек башлыгы түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга вәкаләтле җирле үзидарә органын билгели:

1) муниципаль-шәхси партнерлык проектын гамәлгә ашырганда җирле үзидарә органнары эшчәнлеген координацияләүне тәэмин итү;

2) муниципаль-шәхси партнерлык турында килешү төзү хокукына конкурс үткөрү өчен конкурс документларының гавами партнерлыгына Килештерү;

3) муниципаль-шәхси партнерлык турындагы Килешүне гамәлгә ашыру мониторингын гамәлгә ашыру;

4) муниципаль-хосусый партнерлык турындагы Килешүне гамәлгә ашыру барышында гавами партнерларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауда ярдәм итү;

5) муниципаль-хосусый партнерлык турында төзелгән килешүләр реестрын алып бару;

6) муниципаль-хосусый партнерлык турында килешү турында мәгълүматның ачыклығын һәм үтемлелеген тәэмин итү;

7) вәкаләтле органга муниципаль-шәхси партнерлык турында килешүне гамәлгә ашыру нәтижеләрен тәкъдим итү;

8) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

43 маддә. Урыссу авыл җирлеге

1. Җирлек башлыгы тәкъдиме белән җирлек Советы тарафыннан депутатлар арасынан җирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Җирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, җирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү буенча функцияләренә үти, җирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә вакытлыча булмаганда (авыру яки отпускка бәйле рәвештә) яки үз бурычларын үти алмаса, яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылса, җирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Җирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

5. Җирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлеге Уставның 38 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Авыл җирлеге башлыгы урынбасары, җирлек башлыгы инициативасы белән яисә җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган авыл җирлеге Советы карары буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Җирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

44 маддә. Жирлек башлыгы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләрә вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләгә белән отставкалар;

3) 2003 елның 06 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 741 маддәсә нигезендә отставкага жибәрү;

2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 74 маддәсә нигезендә вазыйфадан читләштерү;

5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшчән дип тану;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;

7) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясә гражданлығын туктату, Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлығын алырга йә аларга чит ил гражданының Россия Федерациясә халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләтендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алу хокукына ия, аның нигезендә чит ил гражданы булган Россия Федерациясә гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы. ;

10) сайлаучылар фикерә;

11) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән сәләтсезлек дәрәжәсә буенча жирлек башлыгы вәкаләтләрән гамәлгә ашырырга;

12) 2008 елның 25 декабрәндәгә "Коррупциягә каршы тору турында"гы 273-ФЗ санлы Федераль законда, 2012 елның 3 декабрәндәгә "Дәүләт вазыйфаларын биләүчә затлар һәм аларның керемнәрәнә башка затлар чыгымнарының туры килүен контрольдә тоту турында" 230-ФЗ санлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы "Аерым категориядәгә затларга Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм счетлар (кертәмнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтлә әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында" 79-ФЗ санлы Федераль закон белән;

13) жирлекне үзгәртеп кору 2003 елның 6 октябрәндәгә "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 131-ФЗ санлы Федераль законның 13 маддәсенәң 3, 3.2, 4 - 6, 6.1, 6.2, 7, 7.1, 7.2 бүлекләре нигезендә, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгән очракта башкарыла;

14) жирлекнең шәһәр округы белән берләшүенә бәйлә рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

15) жирлекнең сайлаучылары санын 25% тан арттыру, жирлекнең яки жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан.

2. Авыл жирлегә башлыгы вәкаләтләрә вакытыннан алда туктатылган очракта, әлегә статьяның 1 өлешендәгә 1-12, 15 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча, яңа жирлек башлыгын сайлау жирлек Советының якындагы утырышында башкарыла.

2.1. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләрә вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль сайлауларда сайланучы муниципаль берәмлек башлыгын сайлау 2002 елның 12 июнендәгә "Россия Федерациясә гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында"67-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнгән срокларда үткәрелә.

2.2. Әгәр жирлек Советы составыннан сайланган жирлек башлыгы, аның вәкаләтләрә жирлек Советының отставкага китерү турындагы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган булса, күрсәтелгән карарга суд тәртибендә шикаять бирсә,

жирлек Советы үз составыннан суд карары законлы көченә кергәнче жирлек башлыгын сайлау турында Карар кабул итәргә хокуклы түгел.

2.3. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы тарафыннан үз составыннан яисә конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайланучы муниципаль берәмлек башлыгын сайлау вәкаләтләре туктатылган көннән алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.»

3. Әгәр муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы вәкаләтләре срогы тәмамланганчы алты айдан да ким вакыт калса, муниципаль берәмлек башлыгын муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы составыннан сайлау яңа сайланган вәкилләкле органының беренче утырышында, ә конкурс нәтижеләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан муниципаль берәмлек башлыгын сайлау хокуклы составта муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы сайланганнан соң өч ай дәвамында башкарыла.

4. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә суд карары буенча процессуаль мәжбүри итү чараларын кулланган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча жирле үзидарәнең вазыйфаи заты-жирлек башлыгы урынбасары башкара.

«Әгәр вәкаләтләре жирлек башлыгы вазыйфасыннан читләштерү турында Татарстан Республикасы Президентының хокукый акты нигезендә йә жирлек советының отставкага жиберү турында»гы карары нигезендә вакытыннан алда эштән туктатылган жирлек башлыгы әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять бирсә, жирлек Советы үз составыннан яисә конкурс нәтижеләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан үз составыннан сайланучы муниципаль берәмлек башлыгын сайлау турында Карар кабул итәргә хокуклы түгел.»

45 маддә. Ышаныч югалуга бәйле рәвештә, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү).

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган төрлө муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйле рәвештә, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча зат тарафыннан чаралар күрү, аны яклавы ул булган;

2) зат тарафыннан үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирү яисә белә торып дәрәжә булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирү турында;

3) затның, Федераль законда билгеләнгән очрактардан тыш, коммерция оешмасы белән идарә итү органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшқуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) затның Россия Федерациясе территориясендә яисә Россия Федерациясе законнарында эш итүче идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, башка коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфаны биләп торучы зат тарафыннан үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу чаралары кабул ителгән очракта да, ышаныч югалуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

V бүлек. ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

46 маддә. Авыл жирлегә башкарма комитеты - жирле үзидарә органы

1. Авыл җирлеге башкарма комитеты авыл җирлеге җирле үзидарәсенә башкарма-боеру органы булып тора.

2. Авыл җирлеге башкарма комитетының рәсми исеме - «Урыссу авыл җирлеге башкарма комитеты», кыскартылган исеме «Урыссу авыл җирлеге башкарма комитеты».

3. Авыл җирлеге башкарма комитеты авыл җирлеге Советына һәм авыл халкына хисап тотты һәм контрольдә тотылды.

4. Җирлек башкарма комитетының исеме язылган мөһер, бланклар бар.

5. Җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

47 маддә. Җирлек башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитетның структурасы җирлек башлыгы тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Башкарма комитет структурасына Башкарма комитетның тармак (функциональ) һәм территорияль органнары керә ала.

3. Авыл җирлеге башкарма комитеты эшчәнлегендә ярдәм күрсәтү, җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча мәсьәләләрне килештереп хәл итү өчен, җирлек башлыгы карары белән координация, эксперт һәм башка иҗтимагый (консультатив) Советлар төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән Советлар җирлекнең башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш жәмәгать башлангычларында алып барыла.

48 маддә. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Авыл җирлеге башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- җирлек бюджеты проектын, җирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш планнары һәм программалары проектларын төзи;

- җирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, җирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш планнары һәм программаларының үтәлешен оештыра;

- җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, җирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш программаларының һәм планнарының үтәлеше турында отчет әзерли;

б) муниципаль берәмлекнең иқтисад һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләрне жыюны оештыру һәм күрсәтелгән мәғлүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирү;

2) җирлек территориясендә муниципаль милек белән идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәте белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- җирлек Советы карары белән билгеләнгән очрақларда, җирлек Советы килешүенә (раславына) муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә;;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән җирлекнең иқтисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек итү турында килешүләр төзи; җирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә.;

- җирлек советы билгеләгән тәртиптә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның җитәкчеләрен биләп торган вазыйфадан азат итә;

- муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итүне һәм муниципаль йөкләмәне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан үтәүне финанс ягыннан тәэмин итүне гамәлгә ашыра, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алуны гамәлгә ашыра;

3) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли һәм гамәлгә ашыра, таләпләрне Россия Федерациясә Хөкүмәте билгели;

- жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеге арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслый һәм тормышка ашыра, жирлек чикләрендә муниципаль торак фонды булган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен оештыра, энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеге арттыру турында законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

- коммуналь инфраструктура системасына тоташуга тарифларны, коммуналь комплекс оешмаларының тоташуга тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләрне, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләрне жайга сала;

- авыл хужалыгы житештерүен үстерүдә һәм авыл хужалыгы продукциясә, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтүдә ярдәм итә, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

4) мәдәният, спорт, балалар һәм яшьләр белән эшләр, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү өлкәсендә:

- халыкның ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлек территориясендә физик культура һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тудыра, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыра;

- балалар һәм яшьләр белән эшләр чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- жирлек территориясендә законнар, дөүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актлары үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, жирле үзидарә органнарының һәм дөүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын бозучы актларына карата шикаять бирә;

- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткөрүне тәэмин итә;

5) муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тәэмин итү;;

- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларын, жирлек Советы депутатларын, муниципаль хезмәткәрләрен һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләрен һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра, Россия Федерациясенә Мәгариф турындагы законнарында һәм муниципаль хезмәт турындагы законнарда каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыра;;

- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыруга, спорт, тамаша һәм башка массакуләм ижтимагый чаралар үткәругә бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнырга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтүне тәмин итә, халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыра;

5) төзекләндерү өлкәсендә:

- көнкүреш калдыкларын һәм чүп-чар жыюны һәм чыгаруны оештыра;

- жирлек территориясен төзекләндерү (урамнарны яктырту, территорияләргә яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту) буенча эшчәнлекне оештыра;;

- адреслар бирүне, адресларны үзгәртү, юкка чыгаруны, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яки муниципальга әһәмияттәге автомобиль юлларынан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге жирле әһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирүне, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгаруны, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыруны гамәлгә ашыра;;

6) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешле файдалануны тәмин итә;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- жирлек Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен, жирлекнең жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларынан өстәмә файдалануны тәмин итә;

7) башка вәкаләтләр:

- жирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәмин итүне башкара;

- жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәмин итә;

- жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында авыл жирлегә өчен әһәмиятле булган социаль әһәмиятле эшләргә (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле нигездә башкаруга гражданнырны жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткәругә оештыра.;

- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләргә гамәлгә ашыра;

- жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә буенча, законнар, әлегә Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек Советы яисә башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләреннән тыш, башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра;

- "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләргә хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләргә гамәлгә ашыра:

- жирлек музейлары булдыра;

- жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

- жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләрнең хокукларын тормышка ашыру белән бәйлә эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

- муниципаль Янғын сагы булдыра;

-2016 елның 23 июнендәге «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 182-ФЗ санлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыра.

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә.

- 1995 елның 24 ноябрәндәге «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»181-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә.;

13) федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләүне үткәрүне оештыру өчен шартлар тудыру, шулай ук ведомство буйсынуындагы оешмалар житекчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларын бәйсез бәяләү нәтижәләрен куллану һәм оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларын бәйсез бәяләү нәтижәләре буенча ачыкланган житекчезлекләренә бетерү буенча чаралар күрүне контрольдә тоту;"

- гражданның социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак законнары нигезендә муниципаль торак фондының торак урыннарын бирә;

- жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннарны тоту һәм тоту чараларын гамәлгә ашыра".

3. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольлекне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә авыл жирлегә башкарма комитеты вәкаләтләренә керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчеләген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актларында каралган башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре, мондый органнарның статусын билгеләүче хокукий актлар нигезендә, жирлек башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Юридик затларга, индивидуаль эшкуарларга муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, тикшерүләренә оештыруга һәм уздыруга бәйлә мөнәсәбәтләргә карата 2008 елның 26 декабрәндәге «Дәүләт контролен (күзәтчеләген) һәм муниципаль контрольне

гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкурларның хокукларын яклау турында» 294-ФЗ санлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

6) җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның күренешләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра

1) терроризмны профилактикалау, шулай ук аның күренешләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү өлкәсендә муниципаль программаларны эшли һәм тормышка ашыра;

2) муниципаль берәмлекләрдә терроризмның асылын һәм аның иҗтимагый куркынычын аңлату, шулай ук граждандарда терроризм идеологиясен булдыру буенча, шул исәптән мәгълүмати материаллар, басма продукция тарату, аңлату эшләре алып бару һәм башка чаралар үткөрү юлы белән, мәгълүмат-пропаганда чараларын оештыра һәм үткәрә;

3) террорчылыкны профилактикалау, шулай ук аның күренешләрен нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнары тарафыннан оештырыла торган чараларда катнаша;

4) муниципаль милектә булган яки җирле үзидарә органнары карамагында булган объектларның террорчылыкка каршы якланышына карата таләпләргә үтәүне тәмин итә;

5) терроризмны профилактикалауда катнашу мәсьәләләргә буенча, шулай ук аның күренешләрен нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү мәсьәләләргә буенча тәкъдимнәр Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнарына җибәрә;

6) җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның күренешләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра

VI бүлек. БАШКА ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

49 мaddә. Җирлекнең сайлау комиссиясе

1. Җирлекнең ревизия комиссиясе даими эшләүче булып тора, җирле үзидарә органнарының финанс тикшерүенең коллегияль органы булып тора.

2. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәис һәм ике әгъзадан (аудитор) тора.

3. Җирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары җирлек башлыгы тәкъдиме белән биш елга билгеләнә. Җирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары үз вәкаләтләрен даими нигездә яки даими нигездә җирлек Советы карары буенча башкармыйлар. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары вазыйфаларына кандидатураларны карау тәртибе җирлек советы регламентлары белән билгеләнә.

4. Җирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм аудиторы вазыйфасына дәүләт, муниципаль идарә, дәүләт, муниципаль контроль (аудит), икътисад, финанс, юриспруденция өлкәсендә бер елдан да ким булмаган югары белемле һәм эш тәҗрибәсе булган Россия Федерациясе граждандары билгеләнә. Җирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары эшчәнлеген гамәлгә ашыруга бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

5. Җирлекнең Ревизия комиссиясе үз вәкаләтләре кысаларында оештыру һәм функциональ мөстәкыйльлеккә ия.

6. Җирлекнең ревизия комиссиясе башкара:

1) җирлек бюджеты үтәлешен контрольдә тоту;

2) җирлек бюджеты проектларына экспертиза;

3) җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү;

4) җирлек бюджеты акчаларын, шулай ук җирлек бюджеты тарафыннан Россия Федерациясе законнарында каралган башка чыганаклардан алына торган акчаларның законлылыгына, нәтиҗәлелегенә (нәтиҗәлелегенә һәм экономиялелегенә) контрольлек итүне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

5) муниципаль милектә булган мөлкәт белән, шул исәптән интеллектуаль эшчәнлекнең саклана торган нәтиҗәләре һәм җирлеккә караган индивидуализация чаралары белән идарә итүнең һәм аның белән эш итүнең билгеләнгән тәртибенәң үтәлешен контрольдә тоту;

6) җирлек бюджеты акчалары исәбеннән салым һәм башка ташламалар һәм өстенлекләр, бюджет кредитлары бирүнең нәтиҗәлелеген бәяләү, шулай ук муниципаль гарантияләренең һәм поручительлекләренең законлылыгын бәяләү, шулай ук юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр тарафыннан җирлек бюджеты һәм муниципаль милектәге мөлкәт хисабына башкарыла торган алыш-бирешләренең башка ысуллары белән йөкләмәләренә үтәүне тәмин итү буенча муниципаль гарантияләренең һәм поручительлекләренең законлылыгын бәяләү;;

7) җирлекнең чыгым йөкләмәләренә, шулай ук муниципаль программаларга кагылышлы өлешендә муниципаль хокукый актлар проектларына (финанс-икътисадый нигезләмәләренең нигезлелеген дә кертеп) финанс-икътисадый экспертиза;

8) җирлектә бюджет процессын анализлау һәм аны камилләштерүгә юнәлдерелгән тәкъдимнәр әзерләү;

9) җирлек бюджетының үтәлеше, үткәрелгән контроль һәм экспертиза-аналитик чараларның нәтиҗәләре турында мәгълүмат әзерләү, авыл җирлеге Советына һәм җирлек башлыгына мондый мәгълүмат бирү;

10) коррупциягә каршы торуга юнәлдерелгән чараларда вәкаләтләр чикләрендә катнашу;

11) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта һәм җирлек Советының норматив хокукый актларында билгеләнгән тышкы муниципаль финанс контроле өлкәсендә башка вәкаләтләр.

7. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәисе-Җирле үзидарәнең вазыйфаи заты.

Җирлекнең ревизия комиссиясе рәисе ревизия комиссиясе эшчәнлегенә белән җитәкчелек итә һәм аның эшен оештыра, Ревизия комиссиясен дәүләт хакимияте органнарында һәм җирле үзидарә органнарында тапшыра, ревизия комиссиясенәң отчетларын, бәяләмәләрен һәм җавапларын имзалый.

8. Җирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан башкарыла торган тикшерүләренең нәтиҗәләре җирлек Советы утырышында фикер алышырга, шулай ук җирлек советы билгеләгән тәртиптә бастырылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

9. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары аның таләбе буенча җирлекнең Ревизия комиссиясе компетенциясенә караган мәсьәләләр буенча кирәкле мәгълүмат һәм документлар тапшырырга тиеш.

10. Җирлекнең ревизия комиссиясе үз исеме белән рәсми бланкка ия.

11. Җирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

12. Җирлекнең ревизия комиссиясе үз эшчәнлеген законнар, әлеге Устав һәм җирлекнең Ревизия комиссиясе турындагы Положение нигезендә башкара.

50 маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында үзара хезмәттәшлек һәм бәхәсләрне хәл итү нигезләре

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлегенә тәртибе җирлек Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

51 маддә. Жирлекнең сайлау комиссиясе

1. Жирлекнең сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, жирлек Советы депутатын, жирлек башлыгын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль орган булып тора.

3. Жирлекнең сайлау комиссиясе федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан төзелә.

Жирлекнең сайлау комиссиясе түбәндәге тәкъдимнәр нигезендә төзелә: Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасында, Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр; 2005 елның 18 маендагы «Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасына депутатлар сайлау турында» 51-ФЗ санлы Федераль законның 821 маддәсе нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатларның федераль исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр; Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 971 маддәсе нигезендә депутат мандатлары бирелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр; башка сәяси партияләр һәм башка ижтимагый берләшмәләр; яшәү, эшләү, хезмәт итү, уку урыны буенча сайлаучылар жыелышлары; алдагы состав жирлеге сайлау комиссиясе; Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе; муниципаль район сайлау комиссиясе; территориаль сайлау комиссиясе.

4. Жирлек советы кергән тәкъдимнәр нигезендә жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми саныннан яртысын билгеләргә тиеш:

1) «Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутатларын сайлау турында» Федераль законның 821 маддәсе нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатларның федераль исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләрдән, шулай ук кандидатларның федераль исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләрдән;

2) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүләшүгә кертелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләрдән, шулай ук Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 971 маддәсе нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләрдән.

5. Жирлек Советы муниципаль район сайлау комиссиясе, территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми саныннан яртысын киләсе тәртиптә билгеләргә тиеш:

1) Әгәр муниципаль район сайлау комиссиясенең вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнмәгән булса, жирлек сайлау комиссиясенең ике әгъзасы муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә, калган әгъзалары

жирлекнең сайлау комиссиясе территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

2) әгәр муниципаль район сайлау комиссиясенең вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, жирлекнең сайлау комиссиясе әгъзалары территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

3) Әгәр территориаль сайлау комиссиясенең вәкаләтләре муниципаль районның сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, жирлекнең сайлау комиссиясе әгъзалары муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә.

6. Жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

7. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән 6 әгъзадан тора.

8. Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән күздә тотыла.

9. Жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре, аның эшчәнлеген тәртібе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән җайга салына. Жирлек Советы мәрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнә ала.

VIII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

52 маддә. Юридик зат хокукларына ия жирлекнең жирле үзидарә органнары
Федераль закон һәм әлегә Устав нигезендә юридик зат хокукларына жирлек Советы һәм жирлек башкарма комитеты бирелә.

53 маддә. Жирле үзидарә органнары - юридик затлар

1. Жирлек исеменнән милек һәм башка хокукларны һәм вазифаларны сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышаныч кәгазеннән башка чыгыш ясарга мөмкин.

2. Жирлекнең башкарма комитеты идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениесе булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртіптә юридик зат сыйфатында дәүләт теркәве узарга тиеш.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары, юридик зат хокуклары белән билгеләнгән, идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм юридик затлар сыйфатында Федераль законда билгеләнгән тәртіптә дәүләт теркәве узарга тиеш.

54 маддә. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирлекнең жирле үзидарә органнарын тоту чыгымнарын финанслау бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына гамәлгә ашырыла.

IX бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

55 маддә. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

Жирлек башлыгы һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре 2009 елның 12 февралендәге «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 15-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

X бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕҢ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ҖАВАПЛИЛЫГЫ

56 маддә. Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплиллыгы

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары законнар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы.

57 маддә. Жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында җаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән авыл жирлеге башлыкларының, жирлек халкы алдында җаваплылыгы, аны сайлаган кешеләрнең ышанычы югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әлеге Уставта каралган нигезләр буенча һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

58 маддә. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә авыл жирлеге Советының, авыл жирлеге башлыгының дәүләт алдында җаваплылыгы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә башкармаган очракта тиешле суд карары нигезендә барлыкка килә.

59 маддә. Физик һәм юридик затлар алдында жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

XI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКҢЙ АКЛАРЫ

60 маддә. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына керә:

1) жирлек уставы, жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;

2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) әлеге Уставта каралган жирлек башлыгының, Башкарма комитетның һәм башка органнарның һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының норматив һәм башка хокукый актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданныр, оешма җитәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы.

5. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарға, федераль законнарға һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.

6. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары юкка чыгарылырга яисә аларның гамәле жирле үзидарә органнары яисә тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар юкка чыгарылган яисә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның – жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының вәкаләтләре үзгәргән очракта, муниципаль хокукый актның гамәлдә булу туктатылган яисә туктатылган вакытта тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (чыгару), шулай ук суд тарафыннан, шулай ук жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны жайга сала торган өлешендә - йә татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы булып тора.

Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы, Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәне алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Бирелгән күрсәтмәнең үтәлеше турында жирле үзидарәнең башкарма-боеру органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн, ә жирле үзидарәнең вәкиллекле органнарына алар карар кабул иткән көннән өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

61 маддә. Гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһемияттәге мәсьәләләрне хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белән белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр жирлек халкын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен муниципаль норматив хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) керә торган жирлек Советы яисә жирлек башлыгы референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

3. Муниципаль норматив хокукый актның гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле булу вакытын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу яисә жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

62 маддә. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләренә үтәү йөзеннән түбөндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

1) жирлек Советы-жирлек Советы карарлары;

2) жирлек башлыгы-жирлек башлыгы карарлары һәм боерыклары;

2. Жирлекнең башка вазыйфаи затлары үз вәкаләтләре чикләрендә әлегә Уставта, башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән, аларның статусын билгели торган боерыклар һәм боерыклар чыгара.

63 маддә. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, шулай ук жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан аны алып бару мәсьәләләре буенча кертелә ала.

2. Прокурор үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлеге һәм формасы җирлек Советы Регламенты һәм җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Җирлекне Татарстан Республикасының тиешле законы белән керткәндә, эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектлары өчен муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган яңа яисә үзгәртә торган муниципаль норматив хокукый актлар проектлары җирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган җайга салу йогынтысын Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә, моннан тыш, җирле үзидарә органнары тарафыннан җайга салу йогынтысын бәяләргә тиеш.

1) җирлек Советының җирле салымнар һәм җыемнар билгели, үзгәртә, туктатып тора, юкка чыгара торган норматив хокукый актлары проектлары;

2) җирлек Советының бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салучы норматив хокукый актлары проектлары.

5. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының җайга салу йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектлары өчен артык вазыйфалар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертүгә этәрә торган нигезләмәләргә, шулай ук эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектларының һәм җирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итә торган нигезләмәләргә ачыклау максатларында үткәрелә.

64 маддә Җирлек советының хокукый актлары

1. Авыл җирлегенә Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән аның компетенциясенә керткән мәсьәләләр буенча җирлек территориясендә үтәлгән тиешле кагыйдәләргә билгели торган карарлар, җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында карар, шулай ук җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләргә һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлегә устав белән аның компетенциясенә керткән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Җирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкача билгеләнмәгән булса, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Җирлек Советының җирле салымнар һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, җирлек бюджет акчаларынан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары җирлек Советы каравына бары тик җирлек башлыгы инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булганда гына кертеләргә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә аларга җирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә утыз көн эчендә җирлек Советына тапшырыла.

4. Җирлек Советы карарлары җирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән көннән өч көн эчендә имзалана һәм алар әлегә Уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка игълан ителә.

65 маддә. Җирлек башлыгының хокукый актлары

1. Җирлек башлыгы үз вәкаләтләргә чикләрендә, законнарда, әлегә Уставта, җирлек Советы карарлары нигезендә, җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләргә буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, шулай ук җирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләргә буенча күрсәтмәләр чыгара.

2. Жирлек башлығы әлеге Уставның «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә аның компетенциясенә кергән башка мәсьәләләр буенча да карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

66 мaddә. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керүе тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары жирлек башлығы кул куйганнан соң 10 көн узгач үз көченә керә, әгәр башкасы карар белән билгеләнмәгән булса.

Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турындагы норматив-хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек советының әлеге Уставны кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлығының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждaн хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, гамәлгә куючы муниципаль берәмлек булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган шартнамәләр рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

4. һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: аның исеме, имзасы (жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен-шулай ук жирлек Советы кабул иткән датага), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме булырга тиеш.

5. Жирлек бюджеты турында, аның үтәләше турында хисап, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлығы тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар, муниципаль норматив хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга кул куелган көннән алып жиде көн эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, чикләргә үзгәртү, жирлекне үзгәртү, жирлек башлығын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча норматив хокукый актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәжбүри басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә мәжбүри булмаган рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый актның реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) юлы белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын жирлекнең жирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чараларында яисә жирлек территориясендә таратыла торган бүтән массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка массакуләм мәгълүмат чараларында бастырганда әлеге басылуның рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- жирлек халкына хокукый акт текстын үзәкләштерелгән тәртиптә тарату (тарату), шул исәптән махсус басма рөвешендә дә;

- хокукый акт текстын авыл жирлегә территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары жирлек

Советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкы тарафыннан муниципаль хокукый акт тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

хокукый акт текстын районның рәсми сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталында урнаштыру тәртибе (<http://jutaza.tatar.ru>);

- хокукый акт текстын» Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында " веб-адрес буенча урнаштыру: <http://pravo.tatarstan.ru> к

10. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка житкәргәндә) массакуләм мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны халыкка житкәру датасы турында белешмәләр күрсәтеләргә тиеш, алар актны жибәрә башлау (тарату) датасына яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры киләргә тиеш.

11. Муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар жирлек башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары Регистрына, Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бердәм банкына законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда кертү өчен Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына жибәрелә.

XII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

67 маддә. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектәге милек, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

68 маддә. Муниципаль милек

1. Муниципаль берәмлекләр милкәндә булырга мөмкин:

1) әлеге Уставта билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Россия Федерациясе субъектлары законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук аларга 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 15 маддәсендәге 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән мөлкәт; 3) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органының норматив хокукый актлары нигезендә жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт.;

4) федераль законнар белән жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 14 маддәсендәге 3 һәм 4 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 17 маддәсендәге 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт,

2. Муниципаль берәмлекләрдә әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт яңадан профильләштереләргә (милекнең максатчан билгеләнешен үзгәртәргә) йә

читләштерелергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

69 маддә. Жирлекнең муниципаль милкенә ия булу, файдалану һәм эш итү

1. Жирле үзидарә органнары жирлек исемнән Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль мөлкәтне мөстәкыйль белә, файдалана һәм алар белән эш итә.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дөүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә читләштереп алырга, бүтән алыш-бирешләр башкарырга хокуклы.

70 маддә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Әлеге Уставта билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзәргә, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләренә гамәлгә ашыру өчен муниципальара, төзүдә катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле жирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек исемнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидия рәвешендә жавап бирәләр һәм федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә аларның үтәләшен тәмин итәләр.

71 маддә. Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законнарда башкача билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

XIII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

72 маддә. Жирлек Бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.

2. Жирлек бюджеты жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

3. Жирлек бюджетында жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлтелүче керемнәр һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәмин итү өчен бирелә торган субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең шулар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары федераль дөүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнарына жирлек бюджеты үтәләше турында хисап тапшыра.

73 маддә. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирле бюджет проектын төзү һәм карау, жирле бюджетны раслау һәм үтәү, аның үтәләшен тикшереп торы, жирле бюджет үтәләше турындагы хисапны төзү һәм раслау,

Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгелэнгән таләпләрне үтәп, жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла.

2.Жирлек бюджеты проекты, жирлек Советының бюджетны раслау турында карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, жирлек бюджеты үтәлеше турында квартал саен мәгълүматлар, жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында, аларның хезмәте өчен түләүгә факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш

3.Жирле салымнар турында муниципаль норматив-хокукий актларга, Чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль норматив-хокукий актларга үзгәрешләр кертү турында жирлек Советының муниципаль норматив хокукий актларына үзгәрешләр кертү турында жирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында карар проекты кертелгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

4.Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

5.Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты, жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс ягынан тәмин итү максатларында, жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.

6. Чираттагы елга жирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләре нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм жирлек Советының муниципаль хокукий актлары нигезендә, жирлек башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә төзелә.

7.Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектының түзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының Бюджет юлнамасында;

жирлекнең социаль-икътисади үсеш фаразлары;

бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

муниципаль программаларга (муниципаль программалар проектларына, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектларына)

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, жирлек Советының муниципаль хокукий актларында (бюджет турындагы Карардан тыш) билгелэнгән башка күрсәткечләр керә.

9. Жирлек бюджеты турындагы карар белән билгеләнә:

бюджет керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;

бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarының Баш администраторлары Исемлеге;

чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча йә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) һәм (яисә) максатчан статьялар (муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясенә чыгымнар төрләре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгелэнгән очракларда бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, жирлек советының муниципаль хокукий акты белән;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы;

гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме

Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

Чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына бюджет расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме план чорының беренче елына бюджет чыгымнарының гомуми күләмәннән кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына бюджет чыгымнарының гомуми күләменен кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча).;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары;

Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп, муниципаль бурычның иң югары чиге;

жирле бюджетның Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, жирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән башка күрсәткечләре.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чорының параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Жирлек бюджетының план чорының параметрларын төгәлләштерүне күздә тотат:

1) Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проектына карау предметы булган күрсәткечләрнең төгәлләштерелгән раслау;

2) жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыру яисә киметү йә аңа жирлек бюджетының өстәмә максатчан статьялары һәм (яки) чыгымнар төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен керту.

11. Бюджет турындагы карар проекты белән бер үк вакытта жирлек Советына тәкъдим ителә:

бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-иқтисади үсешенең яқынча нәтижәләре һәм агымдагы финанс елында районның социаль-иқтисади үсешенең көтелгән нәтижәләре;

тиешле территориянең социаль-иқтисади үсеше фаразы;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына район берләштерелгән бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның, дефицитның (дефицитның) гомуми күләме йә уртача сроклы финанс планы расланган Төп характеристикалар фаразы (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның, дефицитның (дефицитның) күләме);

бюджет проектына аңлатма язуы;

бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисап;

Чираттагы финанс елы һәм план чорының һәр елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге;

агымдагы финанс елына бюджетның көтелүче үтөлешен бәяләү;

жирлек Советы, суд системасы органнары, Ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары күрсәтелгән бюджет сметаларына карата финанс органы белән каршылыклар барлыкка килгән очракта тапшырыла.;

башка документлар һәм материаллар.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү жирлек башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар, алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм республика законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13. Авыл жирлеге башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проектын агымдагы елның 15 ноябрәннән дә соңга калмыйча жирлек Советы каравына кертә.

14. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 1841 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

15. Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабрәнә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар аңа кул куелганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча билгеләнгән тәртиптә игълан ителергә тиеш.

16. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының балансылыгын һәм билгеләнгән федераль законнарның һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит күләме, муниципаль бурычның дәрәжәсе һәм составы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәэмин итәләр.

17. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенәң бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

18. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

19. Федераль дөүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

20. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

74 маддә. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. 2013 елның 5 апрелендәге «Дөүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында»гы 44-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.»

75 маддә. Жирлек гражданның үзара салым акчасы

1. Гражданның үзара салым акчасы астында гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләренә хәл итү өчен башкарыла торган бер тапкыр бирелә

торган түлөөлөрө аңлашыла. Гражданның үзара салымы тәртибендә түлөөләр күләме жирлекнең (жирлек составына керүче торак пунктның) барлык халкы өчен абсолют зурлыкта билгеләнә, халык саны жирлек халкының гомуми саныннан 30 проценттан артмый торган аерым категорияләрдән тыш, алар өчен түләү күләме киметелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән түлөөләрне кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 маддәсендәге 1 өлешенә 4.1 пунктында каралган очракларда гражданның жыенында хәл ителә.

3. Гражданның үзара салым акчасы жирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

76 маддә. Жирлекнең муниципаль бурыч алулары (муниципаль бурыч)

1. Жирлек бюджетын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә муниципаль эчке бурыч алулар башкарырга хокуклы.

Муниципаль бурыч алулар дигәндә Россия Федерациясе валютасында эчке базарда урнашкан жирлек исеменнән кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән башкарыла торган муниципаль бурыч алулар һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларынан һәм кредит оешмаларынан жирле бюджетка жәлеп ителә торган кредитлар аңлашыла, алар буенча муниципаль бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

2. Муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм жирлек уставы нигезендә муниципаль берәмлек исеменнән жирлекнең башкарма комитеты карамагында.

Статья 77. Жирле бюджет үтәлеше

1. Жирлекнең жирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.

2. Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетын үтәү жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

78 маддә. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы, тиешле бюджет акчаларының баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә, жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап, аны жирлек Советына тапшырганчы, тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы яктан тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, жирлекнең Ревизия комиссиясе яисә жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5. Авыл жирлеге башкарма комитеты, аңа бәяләмә эзерләү өчен, агымдагы финанс елының 1 апреленән дә соңга калмыйча, жирлек бюджетының үтөлешә турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтөлешә турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү 1 айдан да артмаган вакытка, бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтөлешә турындагы еллык хисапка бер үк вакытта жирлек башкарма комитетына жиберелгән ревизия комиссиясе тарафыннан тапшырыла.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, авыл жирлеге башкарма комитеты, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлешә турында еллык отчетны, жирлек бюджеты үтөлешә турындагы башка бюджет хисапын һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны жирлек советына тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлешә турындагы еллык хисапны карау нәтижеләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлешә турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Жирлек Советы тарафыннан жирлек бюджеты үтөлешә турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул мәгълүматларны дәрәс яки тулы булмаган чагылдыру фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокта кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлешә турындагы карар белән, жирлек бюджеты керемнәрен, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасы күрсәтелеп, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлешә турында хисап раслана.

Хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлешә турында жирлек Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

жирлек бюджетының керемнәре, бюджетлар керемнәрен классификацияләү кодлары буенча;

керемнәр төрләре, керемнәр төрләре кодлары, керемнәр төрләре, бюджет керемнәренә караган дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча жирлек бюджеты керемнәре;

жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;

жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары төркемнәре, төркемнәре, статьялары, бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары кодлары буенча.

79 маддә. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясенә бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы башка норматив хокукый актларны үтәүне тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм алга таба бүленә.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль контроль-жирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлеге.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль контроль-жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеге.

4. Алдан тикшерү жирлекнең жирле бюджетын үтәү барышында бюджет бозуларны кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.

5. Алга таба контроль аның үтөлешенә законлылыгын, исәп-хисапның дәрәслеген билгеләү максатыннан жирлекнең жирле бюджеты үтөлешә нәтижеләре буенча башкарыла.

XIV БҮЛЕК. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

80 маддә. Жирлек Уставы проектының әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту тәртібе

1. Авыл жирлегә Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында жирлек Советы карары проекты жирлек Советына, жирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет җитәкчесе, территорияль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында карар проектының әзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында жирлек Советы карары проекты, аларны карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Советы тарафыннан күрсәтелгән Устав проекты, жирлек Советының күрсәтелгән карары проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртібен, шулай ук гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртібен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Жирлек Уставына үзгәрешләр керту турында муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртібен, шулай ук әлеге үзгәрешләр жирлек уставын Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында кертелгән очракта, гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртібен рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми.

4. Авыл жирлегә Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында жирлек Советы карары проекты буенча, аларны жирлек Советы утырышында карау алдыннан, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле әһәмияттәгә мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш, гавами тыңлаулар үткәрелә.

81 маддә. Жирлекнең уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту тәртібе

1. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында карар проектының карау жирлек Советы тарафыннан кимендә ике укылышта жирлек Советы Регламенты нигезендә башкарыла.

2. Авыл жирлегә Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында карар проектының беренче укылышта кабул иткәннән соң әлеге проект әлеге Уставның 63 статьясындагы 1 һәм 2 өлешләрендә күрсәтелгән хокук чыгару инициативасы хокукына ия башка субъектларга төзәтмәләр керту өчен жирлек башлыгы тарафыннан җибәрелә.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында Совет карары проекты, жирлек уставын кабул итү, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турындагы мәсьәләгә караганчы 30 көннән дә соңга калмыйча жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән Устав проекты, жирлек Советының күрсәтелгән карары проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртібен, шулай ук гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртібен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртібен, шулай ук әлеге Уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү

максатларында жирлек уставына, федераль законнарга, Конституциягә (уставка) яисә Россия Федерациясе субъекты законнарына төгәл яңадан карау формасына үзгәрешләр кертелгән очракта, жирлек уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты бунча тәкъдимнәрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

3.1. Авыл жирлеге рәсми бастырып чыгару чыганакалары буларак массакуләм мәгълүмат чараларының электрон челтәрләрәннән файдалана ала <http://pravo-minjust.ru> кат <http://право-минюст.рф>. 4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул Рәсмиләштерелергә Мөмкин:

1) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы (гражданнар жыены) карары белән аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы йә муниципаль берәмлек башлыгы, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы (гражданнар жыены) рәисе вәкаләтләрән башкаручы тарафыннан имзаланган муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы (гражданнар жыены) карары белән;

2) вәкиллеке орган тарафыннан кабул ителгән һәм муниципаль берәмлек башлыгы имзалаган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта аны кабул итү турында вәкиллеке орган карарының (гражданнар Жыенының) реквизитлары бирелә. Вәкиллеке органның мондый карарына муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы күчмә нигезләмәләрне һәм (яисә) нормаларны кертү рөхсәт ителми.

5. Жирлек уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, жирлек уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү срогы тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы Законы үз көченә керү датасын, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты гавами тыңлауларда фикер алышуны, гражданнар тәкъдимнәрән исәпкә алуны, авыл жирлеге Советы утырышлары вакытын, дәүләт теркәвенә алу һәм мондый муниципаль хокукый акты рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) срокларын һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

6. Жирлек Уставын яңа редакциядә бөян итү жирлек Советы карары белән муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү рөхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган Уставы һәм жирлек Советының аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары жирлекнең яңа Уставы үз көченә кергән көннән үз көчен югалткан дип таныла.

82 маддә. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар

1. Авыл жирлеге Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары кабул ителгәннән соң, федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алу өчен, жирлек башлыгы тарафыннан муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жиберелә.

2. Жирлек уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары, алар дәүләт теркәвенә алынганнан соң, муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан кергән көннән жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм алар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән соң үз көченә керә.

3. Әлеге Уставка кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын, жирле үзидарә органнары вәкаләтләрән (жирлекнең сайланулы вазыйфаи затларының вәкаләтләре, вәкаләтләре, вәкаләтләре срогы һәм сайлау тәртибеннән тыш) үзгәртүче

үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында
Карар кабул иткән җирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

Урыссу авыл җирлеге Советының
2018 елның 10 августындагы 14 санлы карарына
2 санлы кушымта

**ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ «УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ»
МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ ҺӘМ ГРАЖДАННАРНЫҢ АНЫҢ
ТУРЫНДА ФИКЕР АЛЫШУЛАРДА КАТНАШУЫ ТУРЫНДА" КАРАР ПРОЕКТЫНА
КАРАТА ГРАЖДАННАР ТӘКЪДИМНӨРЕН ИСӘПКӘ АЛУ ТӘРТИБЕ**

1. "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында" карар проектына тәкъдимнәр Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл җирлеге советына түбәндәге адрес буенча кертелә: 423960, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Иске Урыссу авылы, Совет урамы, 16в йорт, язма рәвештә.

Тәкъдимнәр эш көннәрендә махсус җиһазландырылган мәгълүмати стендларда халыкка җиткерелгән көннән алып 30 көн дәвамында 7.30 сәгатьтән 16.00 сәгатькә кадәр кабул ителә.

2. Ачык тыңлауларда катнашу өчен гаризалар түбәндәге адрес буенча бирелә: 423960, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Иске Урыссу авылы, Совет урамы, 16в йорт, шәхсән яки почта аша ("Устав турында фикер алышу" дигән конвертта тамгасы белән).

Гаризалар эш көннәрендә 7.30 сәгатьтән 16.00 сәгатькә кадәр ачык тыңлаулар үткөрү датасына кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә.

Урыссу авыл җирлеге башлыгы
вазыйфаларын башкаручы

Ф.Г. Әминова

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Урыссу авыл җирлеге Советының
2018 елның 10 августындагы 14 санлы карарына
3 санлы кушымта

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ УРЫССУ
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫНЫҢ "ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНЫҢ «УРЫССУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ» МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ УСТАВЫН
КАБУЛ ИТҮ ТУРЫНДА"КАРАРЫ ПРОЕКТЫ БУЕНЧА АЧЫК ТЫҢЛАУЛАР ҮТКӘРҮ
ТӘРТИБЕ

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлеге Советының "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында" гы карары проекты буенча (алга таба - гавами тыңлаулар) ачык тыңлаулар) Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 19 маддәсе нигезендә үткәрелә.
2. Ачык тыңлауларда катнашучылар булып, үз тәкъдимнәрен дәлилләү өчен чыгыш ясау хокукы белән, шулай ук, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлеге Советына язма гаризалар биргән җирлек халкы да тора.
3. Халык тыңлауларында халык алдында чыгыш ясау хокукынан башка, җирлекнең барлык кызыксынган халкы катнаша ала.
4. Катнашучыларны теркәү ачык тыңлаулар башланганчы 30 минуттан башлана.
5. Халык алдында тыңлауларда җирлек башлыгы (башлык урынбасары) рәислек итә.
6. Халык алдында тыңлаулар рәислек итүченең кереш сүзе белән ачыла, ул утырышта катнашучыларга фикер алышына торган мәсьәләнең асылы, тыңлауларны үткәрү тәртибе турында хәбәр итә.
7. Беркетмәне рәсмиләштерү, кергән тәкъдимнәрен, тәкъдимнәрен исәпкә алу өчен рәислек итүче тәкъдире буенча секретариатның җитәкчесе һәм ике әгъзасы составында ачык тыңлаулар секретариаты сайлана.
8. Төп доклад белән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлеге Советы депутаты чыгыш ясый.
9. Ачык тыңлауларда катнашучылар, чыгыш ясау хокукы белән, гариза бирү вакытына карап, чират тәртибендә үз тәкъдимнәрен аргументацияләү өчен чакырыла.
10. Ачык тыңлауларда катнашучыларның чыгышлары 5 минуттан артык дәвам итәргә тиеш түгел.
11. Ачык тыңлауларда катнашучылар чыгыш ясаганнан соң чыгыш ясаучыларга рәислек итүче рәхсәте белән сораулар бирергә хокуклы.
12. Халык тыңлауларында катнашучылар ачык тыңлаулар барышына тыкшынырга, аларны өзәргә һәм аларны үткәргә комачауларга хокуклы түгел.
13. Ачык тыңлаулар уздырганда тәртипне үтәү ачык тыңлауларда катнашу өчен мәҗбүри шарт булып тора.
14. Ачык тыңлауларда катнашучылар тарафыннан уздыру тәртибе бозылган очракта, рәислек итүче аларны утырыш залынан чыгаруны таләп итәргә хокуклы.

15. Чыгышлар тәмамланганнан соң, рәислек итүче ачык тыңлаулар секретариаты житәкчесенә гавами тыңлаулар барышында әйтелгән тәкъдимнәрне, тәкъдимнәрне ачыклау өчен сүз бирә ала.

16. Ачык тыңлауларда катнашучыларның барлык кисәтүләре һәм тәкъдимнәре секретариатка язма рәвештә тапшырыла һәм гавами тыңлаулар беркетмәсенә кушыла. Ачык тыңлаулар беркетмәсенә рәислек итүче кул куя һәм Урыссу авыл җирлеге Советы материалларында билгеләнгән тәртиптә саклана.

17. Ачык тыңлаулар нәтижәләре буенча бәяләмә эшче төркем тарафыннан әзерләнә.

18. Ачык тыңлаулар үткәрүне оештыру һәм матди-техник яктан тәэмин итү Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлеге башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

Урыссу авыл җирлеге башлыгы
вазыйфаларын башкаручы

Ф.Г. Әминова